

Bericht vanuit Azië met betrekking tot de WTO-conferentie in Cancun

In een reis die ik vanaf eind februari maak door Azië, heb ik inmiddels een aantal landen bezocht. Ik zal in dit artikel een relatie proberen te leggen tussen wat ik gezien en ervaren heb in gesprekken met mensen, en de komende WTO-onderhandelingen in Cancun. Ik zal hierbij ingaan op het politieke klimaat, de media en een eventueel aanwezige protestbeweging.

China

In de Chinese media, boeken vanuit de overheid, en in gesprekken met een student economie en een medewerker van een agrarische bank blijkt dat men vooral een positief beeld heeft van de toetreding van China tot de WTO. Ik heb proberen uit te leggen dat er ook veel nadelen aan verbonden zijn. Dit geldt vooral voor de boeren, nu nog zo'n 60 tot 80 % van de beroepsbevolking. Volgens berekeningen zou door toetreding tot de WTO zo'n 250 tot 300 miljoen boeren hun bedrijf moeten beëindigen. De Chinese regering heeft echter plannen, om de boerenbevolking te laten dalen van 600 miljoen (of zelfs meer) tot 100 miljoen boeren. Het toverwoord niet alleen in de landbouw is modernisering.

Wat ik niet verwacht had is dat onderwijs en gezondheidszorg niet toegankelijk zijn voor de armste bevolkingsgroepen. Afhankelijk van de provincie waarin men woont, moet men een bijdrage betalen hiervoor. Juiste de armste boeren komen zo tussen wal en schip terecht, omdat men als alternatief alleen maar laagbetaalde banen in de stad kan zoeken. Er is al jaren sprake van een grote trek van boeren naar de stad. Vaak blijven de vrouwen achter en komen de boeren masaal naar huis rond Chinees nieuwjaar met hun verdiende geld. Je herkent ze op de stations aan de grote zakken met bagage die ze met zich meezeulen.

De gemiddelde boereninkomens variëren van 120 Euro tot 1200 Euro per jaar, afhankelijk van de regio waarin men woont. Door de grote inzet van goedkope arbeid heeft men echter een grote productie per hectare kunnen bereiken. De vraag is dan ook of er nog productiewinst is te behalen met geïndustrialiseerde landbouw, waarbij men ook op grote schaal genetisch gemanipuleerde gewassen wil inzetten. Waarschijnlijk zullen net als bij de Groene Revolutie in India de bijkomende (milieu)kosten groter zijn dan de extra productieopbrengsten. De EU en de VS hebben ondertussen in de onderhandelingen over de WTO-toetreding gunstige handelsafspraken kunnen maken voor export van hun overschotten mais, graan en soja. De toekomst zou dan moeten zijn dat China vooral groenten en andere gewassen gaat telen in gespecialiseerde gebieden voor de eigen - en wereldmarkt, en de basisvoedselproducten uit andere landen importeert.

Hoewel Mao zijn revolutie vooral met behulp van boeren kon uitvoeren, zijn zij nu het kind van de rekening. Door het gebrek aan meninguiting en organisatie, is er totaal geen sprake van een boerenbeweging. De hoop is denk eerder gevestigd op de studenten, hoewel ook zij nu vooral bezig lijken te zijn om een zo goed mogelijk betaalde baan te vinden. Ook in China teelt de corruptie welig, vooral op de hogere overheidsniveaus. Een dokter zei dat de belangen van 'ordinary people' niet zo meetellen. Het is dan ook wachten op een volgende revolutie. De in woord beleden socialistische markteconomie, is niet meer geworden dan een Amerikaans soort kapitalisme zonder democratische rechten, vrijheid van meningsuiting, sociale zekerheid, toegang tot basisvoorzieningen, en zonder eigendomsrechten op o.a. grond. Onder tussen worden in grote steden de 'hutongs' (traditionele volkswijken) in hoog tempo afgebroken, om plaats te maken voor grote kantoorgebouwen en appartementencomplexen. Net als in Nederland zullen de woonlasten hierdoor alleen maar stijgen.

Vietnam

De situatie in Vietnam is vergelijkbaar met de situatie in China, hoewel men economisch verder is zijn ontwikkeling en ook eigendomsrechten van privépersonen op grond toekent. Middels die

eigendomsrechten, kan men vervolgens geld lenen bij banken. Er nu al sprake van een grote export van landbouwproducten met name koffie, thee, rubber, vis- en garnalen, rijst, groente- en fruit. Ik heb vooral onderzoek vericht over de nadelen van de explosief gestegen koffieproductie voor de inheemse bevolkingsgroepen en het milieu zie: <https://guusgeurts.nl/gg/wp-content/uploads/2022/12/03-augustus-Analyse-koffieteelt-Vietnam-en-wereldhandel.pdf>.

Ook in Vietnam heeft men hoop dat de toetreding tot de WTO over enkele jaren, grote voordelen gaat bieden. Schokkend was een rapport dat werd uitgebracht door de Vietnamese overheid en de UNDP (United Nations Development Program), over integratie in de mondiale economie. Dit rapport staat vol van neoliberale retoriek, onder andere dat het beter is voor kleine landen om te liberaliseren (markten te openen), ook al gebeurt dat niet door de ontwikkelde landen. De VN blijkt dus ook al volop besmet met het neoliberale virus, hoewel er bij de UNEP gelukkig nog enkele mensen met andere meningen werkzaam zijn. Ook van de kant van de zogenaamd communistische overheid in China, hadden wat andere verhalen verwacht mogen worden. Maar net als in China worden de (op veel terreinen goede) ideeën van Ho Chi Minh momenteel verkwaanseld. Hij pleitte onder andere voor zelfkritiek binnen de partij, en het open staan voor kritiek van buitenaf. Behalve dat het communisme dood is, is het enige verschil met landen als Nederland dat er geen vrijheid van meningsuiting is en het onmogelijk lijkt om een protestbeweging van de grond te krijgen. Daarbij staan de media volledig onder controle van de staat, hoewel de Engelstalige krant 'Vietnam News' op een aantal terreinen met goede artikelen komt.

Cambodja

Cambodja gaat naar verwachting dit jaar toetreden tot de WTO net als Nepal. Op papier is Cambodja een democratie, en er waren zojuist verkiezingen in juli. De macht van de Cambodian Peoples Party onder leiding van ex-Khmer Rouge lid Hun Sen is echter almachtig. Vooral op lokaal niveau heeft hij veel steun van dorpsleiders die hun bevolking middels bedreiging en religieuze ceremonies dwingen op de CPP te stemmen. De corruptie is een zeer groot probleem hier, en zorgt onder andere voor een enorme illegale kap van regenwoud. Ook hier is er in de (hier wel onafhankelijke) media, zoals 'the Cambodian Daily' (waarvan ik enkele journalisten sprak) vooral aandacht voor de positieve kanten van de toetreding tot de WTO. Net als in China en Vietnam lijkt de landbouwbevolking te onwetend (onder andere door gebrek aan opleiding en boerenorganisaties) over wat hen boven het hoofd hangt. Van een protestbeweging is dan ook geen sprake, men is nu vooral bezig om te zorgen dat er niet een zoveelste burgeroorlog uitbreekt. Dat kan gebeuren als de twee oppositiepartijen blijven weigeren met Hun Sen in zee te gaan, om te zorgen voor de nodige 2/3-meerderheid.

Thailand en Maleisië

Beide landen behoren tot de Cairns-groep, dit zijn netto-exporterende landen van landbouwproducten, die onder leiding van Australië voor verdere liberalisering van de landbouw pleiten. Zij behoren echter beide niet tot de negen Cairns-landen die hebben bedreigd weg te lopen in Cancun, als de EU en de VS niet voldoende markttoegang bieden (en hun subsidies terugdringen).

In Thailand zijn enkele kritische organisaties gevestigd, waarbij 'Focus on the Global South' gelieerd aan een universiteit in Bangkok het meest radicaal is. Er zijn ook enkele boerenorganisaties, die in the Bangkok Post onlangs wezen op de ook negatieve effecten van verdere liberalisering. Boeren krijgen steeds minder voor hun voedselproducten, in ruil voor betere toegang van hun exportproducten. Voor boeren in Maleisië lijkt het vrijhandelsakkoord AFTA binnen de ASEAN (een groep Zuidoost Aziatische landen, zonder China en India) een grotere bedreiging op korte termijn dan de WTO. Volgens dhr. Rajamoorthy van het Third World Network (en redacteur van hun blad 'Resurgence') in Penang Maleisië, zijn ze vooral bang voor import van goedkope rijst uit Thailand. Binnen 1 tot 2 jaar moeten de importtarieven al substantieel verlaagd worden volgens de AFTA.

Het Agreement on Agriculture

In het interview dat ik met dhr. Rajamoorthy van TWN had gingen we verder in op het Agreement on Agriculture, en wat hun problemen hiermee zijn en welke aanbevelingen ze doen ter verbetering. De volgende informatie is ook afkomstig van een artikel van Martin Khor in het blad 'Resurgence' van mei dit jaar.

Problemen die men heeft met het AoA zijn:

- In plaats van een speciale en gedifferentieerde behandeling van ontwikkelingslanden in de WTO, worden juist de ontwikkelde landen bevoordeeld.
- Ontwikkelde landen kunnen door gegochel met boxen hun subsidies handhaven, die dan ook gestegen zijn sinds de Uruguay-ronde. De nadelen van deze subsidies zijn: ze houden producten vanuit het Zuiden tegen op Noordelijke markten, dit geldt ook voor andere markten, en het meest ernstig is dat ze dumping mogelijk maken op markten in ontwikkelingslanden en zo de bestaanszekerheid van boeren vernietigen. Via de Structurele Aanpassing Programma's van de Wereldbank en IMF hadden veel ontwikkelingslanden al hun importheffingen moeten verlagen, dit gold ook voor hun subsidies. Verder moesten 'marketing boards' en opkoopprogramma's vanuit de overheid worden opgeheven.
- Alleen ontwikkelde landen mogen 'special safeguard'-maatregelen nemen tegen dumping, dit geldt dus niet voor ontwikkelingslanden die dit juist het hardste nodig hebben.
- Ze behouden hun protectie, terwijl ze ontwikkelingslanden dwingen om meer te liberaliseren.

Aanbevelingen voor verbetering zijn:

- Ontwikkelingslanden hoeven hun importheffingen voor voedselproducten, en voor producten die hun kleine boeren ook telen, niet verder meer te verlagen. Als het nodig is om zich te beschermen tegen dumpen, moeten heffingen zelfs weer verhoogd kunnen worden. Afhankelijk van de staat van ontwikkeling van het ontwikkelingsland en haar landbouw, moeten landen vrij worden gelaten om te liberaliseren als men wel de concurrentie op de wereldmarkt aan kan.
- Voor genoemde producten moet het ook mogelijk zijn om subsidies te verstrekken in eigen land.
- Voor andere producten die van strategisch belang zijn voor deze landen moeten genoemde maatregelen ook genomen kunnen worden.
- De 'special safeguard-maatregelen' tegen dumping moeten ook genomen kunnen worden door ontwikkelingslanden.
- Voor zolang de subsidies in het Noorden blijven, moeten ontwikkelingslanden kwantitatieve beperkingen kunnen opleggen aan de import van voedselproducten, en producten die hun kleine boeren ook telen.
- De voorwaarden die Wereldbank en IMF aan hun leningen stellen moeten het weer mogelijk maken dat men importheffingen kan opleggen, subsidies kan verstrekken en opkoopprogramma's vanuit de overheid kan gebruiken.
- Het Noorden moet zijn markten openen, via het verlagen van hun importheffingen en het stoppen van subsidies (zoals voor katoen, tabak en suiker). Ook om dumping te voorkomen moeten de subsidies in het Noorden dus beëindigd worden. Ook moeten importquota (voor bijv. textiel) worden opgeheven.
- Buiten de WTO om moeten er organisaties worden opgezet die via kwantitatieve maatregelen zorgen voor een prijsstabiliserend effect voor belangrijke gewassen als koffie en cacao.

De positie van TWN en de ontwikkelingslanden

Met genoemde aanbevelingen wil men dus binnen de WTO veranderingen proberen te bewerkstelligen. Men noemt zich een reformistische organisatie, en is niet zo radicaal als Via Campesina en Focus on the

Global South die van het AoA af willen. Dhr. Rajamoorthy erkent dat de standpunten van de overheden in ontwikkelingslanden het uitgangspunt zijn voor hen, omdat zij de onderhandelingen voeren, en niet de standpunten van eventueel aanwezige boerenorganisaties. Als zelfs het AoA wordt opgezegd blijft er helemaal niets meer over voor de ontwikkelingslanden, waarin zij een voordeel kunnen behalen via de WTO. Maar op dit moment blijkt er nog niets van een ontwikkelingsronde.

Verder ontbreekt de politieke wil bij de meeste ontwikkelingslanden om lang als een blok samen te spannen tegen de ontwikkelde landen. Hoewel er in de aanloop van de conferentie veel kritiek geleverd wordt, zullen velen toch weer onder druk gezet worden om in te stemmen met het door de ontwikkelde landen opgestelde 'akkoord'. Als enkele landen over stag zijn, raken andere landen in paniek, en zijn bang om geïsoleerd te raken. Ook hebben de ontwikkelingslanden natuurlijk andere belangen: er zijn voedselexporterende landen, voedselimporterende landen en landen die vooral hun landbouw willen beschermen. Uiteindelijk gaat men dus vooral uit van de eigen nationale belangen.

Ontwikkelingslanden zijn niet meer zo 'machtig' als in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw, toen er sprake was van 'The New International Economic Order' om ontwikkelingslanden ook een faire kans te geven. Ook is het Noorden niet meer geïnteresseerd in de ontwikkelingslanden sinds het einde van de Koude oorlog. Toen was er namelijk altijd een kans dat men zou overlopen naar het Oostblok, als men niet goed behandeld werd door de westerse landen. De schulden crisis heeft hen natuurlijk ook stuk afhankelijker gemaakt.

Op de lange termijn en buiten de WTO moeten er volgens hem, op gebied van de landbouw wel keuzes gemaakt worden in de richting van biologische landbouw, en moet men kiezen welke vorm het beste werkt. Zijn dat privébedrijven, cooperaties of een staatslandbouw (hoewel dit niet echt werkte in het Oostblok)? Diep in zijn hart haat hij ook concurrentie op wereldschaal tussen boeren en arbeiders, maar op dit moment moet men als organisatie voor een pragmatisch standpunt kiezen. Hij erkent dat ook Noordelijke kleine boeren lijden onder dit WTO-akkoord, of zullen lijden als hun markten worden geopend voor bijvoorbeeld suiker. Maar men kan niet verwachten van een organisatie in het Zuiden, dat men gaat protesteren tegen het einde van gezinsbedrijven in het Noorden. Er is sprake van twee gevechten; een gevecht binnen de WTO en een gevecht in elk land zelf. Dit laatste noemt hij een klassestrijd, die mensen in hun eigen land moeten voeren. Bijvoorbeeld tussen exportgerichte landbouwbedrijven die willen liberaliseren en hun vertegenwoordigende landbouworganisaties, en organisaties van boeren die vooral hun gezinsbedrijven willen beschermen tegen de onzekerheden van de wereldmarkt.

Guus Geurts
Maleisië
September 2003